

Az oktatás jövőjéről

Beszélgetés Palkovics László oktatási államtitkárral

Szöveg: Sallai Éva | Fotó: Szidor N. Gábor

- Miben látja államtitkár úr a legfontosabb feladatát most, hogy a két terület, a köznevelés és a felsőoktatás ismét összekerült, és ön irányíthatja az oktatásügyet hazánkban?

- Az oktatás egységes rendszer, melynek egyes elemei egymásra épülnek az óvodától az általános iskolán és a középiskolán át a felsőoktatásig. Nemzetgazdasági szempontból is kiemelt stratégiai terület. Ha Magyarország azt a fejlődési pályát akarja befutni, amelyre ez a kormány a megválasztásakor ígéretet tett, akkor ebben az oktatás nagyon fontos szerepet játszik. A köznevelés rendszerének átalakítása nem most kezdődött, viszont mostanra értünk el oda, hogy mielőbb meg kell oldanunk azokat a feladatokat, amelyek egy ilyen nagy rendszer átalakításából adódnak. A Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) szervezete egy hatalmas, 120 ezer alkalmazottat foglalkoztató cég. Volt szerencsém Magyarországon is, Németországban is, Indiában is vállalatokat irányítani, bátran kijelenthetem, hogy a KLIK létrehozása három év alatt nagyon komoly teljesítmény. És természetes, hogy ha három évvel az indulás után felszínre kerülnek bizonyos problémák, hiányosságok a működéssel kapcsolatban, azokra megoldást kell találni. Ehhez nyilván türelemre van szükség. A kormányzati szándék megvan, hogy ami nem működik megfelelően, azt kijavítsuk. Az oktatási rendszert övező kiemelt figyelem módot ad rá, hogy állami támogatottság mellett orvosoljuk a problémákat.

- Örülök, hogy államtitkár úr éppen a KLIK-re tért ki az imént. Mik a tervek egyrészt a szervezet szerkezeti átalakítását, másrészt az adósságállományát illetően?

- Menjünk vissza kicsit korábbra, hogy mikor és miért is jött létre ez az intézményfenntartó szervezet. 2012-ben az önkormányzati fenntartású iskolarendszer összeomlott. Most nem a nagyvárosok nagy iskoláiról beszélünk, hanem arról a nagyon sok kis iskoláról, amelyet az önkormányzatok már nem tudtak fenntartani. Nem tudták fizetni a béreket, nem tudták fizetni a villanyszámlát, és az iskolák komoly problémákkal küszködtek. Senki sem vitatta, hogy az állami fenntartás sokkal jobb megoldás. 2013-ban a magyar kormány 1300 milliárd forintnyi adósságot vállalt át az önkormányzatoktól. Nem lehet azonban pontosan megmondani, hogy ennek mekkora hányada ment el közoktatási célokra. Ez okozta a KLIK nehézségeit is,

mert nem tudtuk, hogy az önkormányzatok mekkora összeget fordítottak az intézményekre. Az a 17 milliárdnyi felhalmozódott hiány, amelyről most a KLIK esetében beszélünk, nem is vethető össze a korábbi tételekkel. A KLIK adósságait rendezni kellett ahhoz, hogy továbbléphessünk, és ez meg is történt. Február végén az intézményfenntartó megkapta a 38 milliárd forintot, amelyből a kifizetetlen számlák nagy részét rendezte. Július 1-jétől egy másik szervezet létrehozására teszünk javaslatot, amelynek más lesz a finanszírozása és a költségvetése is.

– Megyei irányítási szintben gondolkodnak?

– Több opció létezik, a kérdésben egyelőre még nincs döntés. A kerekasztal fenntartói munkacsoportja dolgozza ki a lehetséges struktúrákat. Tény, hogy több olyan – nemzetközi példákon alapuló – döntés született a KLIK létrehozásánál, amely úgy tűnik, nem volt szerencsés. A túlzott centralizáció miatt a döntések messze kerültek az iskoláktól, ami nem jó – ezen mindenképp változtatni kell. Megvizsgáljuk magukat a munkafolyamatokat, és ehhez igazítjuk majd az új rendszer kiépítését. A megyei szint valóban logikus lenne, mivel ez illeszkedne a közigazgatási rendszerhez, de én azt gondolom, hogy még a megye is túl „távol” lenne egy-egy falusi iskolától. Az egyre biztosabb, hogy szét kell választani a szakmai irányítást és a gazdálkodás kezelését. Újabb jogköröket kell adni az iskolaigazgatóknak, és ügyelni kell rá, hogy ne csak a feladat legyen ott, hanem a felelősség is annak érdekében, hogy az iskolák jobban tudjanak működni. A felsőoktatásban kialakítottunk egy nagyon hatékony rendszert, ezt a működőképes modellt implementálni lehet a köznevelésben is.

– A KLIK működésével kapcsolatban – éppen a távolság miatt – a kommunikáció lehetett a másik probléma. Mire eljutott egy probléma a fenntartóhoz, és mire választ kapott rá az iskola, addig nagyon sok idő telt el.

– Ez egy nagyon fontos észrevétel. A kommunikáció nélkülözhetetlen, és nemcsak az iskolától a fenntartó felé, hanem a fenntartó és az oktatásirányítás irányából is. Amikor Miskolcon a Hermann Ottó Gimnázium tanszékével beszélgettem, azt láttam, hogy ők nem politizálni akarnak, hanem a hivatástudatuktól fűtve felelősséget éreznek az iskolájuk és általában a köznevelés iránt. A négyórás tárgyalás végére tulajdonképpen minden ügyet meg tudunk beszélni. Nyilvánvalóan nem lehet az összes iskolával egyenként tárgyalóasztalhoz ülni, hiszen 3200 intézmény van, de mindenképpen erősíteni kell az intézményekkel, a tanárokkal a kommunikációt... A Köznevelési Kerekasztalt éppen azért hoztuk létre, hogy minden érdekelt ott legyen, mondja el a véleményét, ezen keresztül nagyon jól tudunk kommunikálni, akár csak a Felsőoktatási Kerekasztal esetében.

– Ha a miskolciak a levelükre rövid időn belül választ kapnak, vagy leül velük akár államtitkári szinten valaki, és megbeszéli a problémákat, talán nem jutottunk volna el a tüntetésig.

– Nem a miskolciak levele volt önmagában a probléma okozója, azt inkább következménynek kell tekinteni, hiszen a hibák, amelyeket felvetettek, léteztek már előtte is. A minisztérium is foglalkozott ezekkel az ügyekkel, tudtuk, hogy vannak hiányosságok. A Köznevelési Kerekasztal hat munkacsoportjában közel száz pedagógus dolgozik, ők összesen 150 feladatot azonosítottak. Az irányítástól a minősítési rendszerig, a munkavégzés feltételeitől a gyermekek és tanárok kötelező óraszámáig sok mindent kifogásolnak. Ezeket a feladatokat prioritási csoportokba rendeztük, és ezek mentén történik az átalakítás. Nagyon komoly szakmai munka kezdődött el, és azt gondolom, ez a járható út a problémák megoldásában, nem a tüntetés vagy a sztrájk. Ott ugyanis nehéz megbeszélni például az óraterhelést vagy a kimeneti követelményeket.

- Az imént említette államtitkár úr, hogy hat munkacsoport alakult. Melyek ezek, és mi a feladatuk?

- A munkacsoportok a jelzett problémák tematikája alapján alakultak ki. A legösszetettebb talán a tartalomfejlesztési munkacsoport, amelyet Csépe Valéria akadémikus, az MTA Köznevelési Elnöki Bizottságának elnöke vezet. Ők foglalkoznak a tananyag mennyiségének kérdésével, a Nemzeti alaptanterv és a kerettantervek tartalmával, emellett többek között a kimeneti szabályozást és a digitális kompetencia kérdését is ők vizsgálják. A pedagógushivatás munkacsoport a köznevelési és felsőoktatási intézmények viszonyát nézi át, valamint javaslatokat tesz a pedagógusképzés és a pedagógus-továbbképzés rendszerével összefüggésben.

A tanulói életút munkacsoport az óvoda és iskola, az alsó és felső tagozat, az általános és középiskola közötti átmenetet, az iskolaváltáskori helyzeteket vizsgálja, de ezen felül például a végzettség nélküli iskolaelhagyás, az átjárhatóság, a tankötelezettség, az esélyegyenlőség témaköreivel kapcsolatban is tesz javaslatokat.

A köznevelés-irányítási munkacsoport az Oktatási Hivatal (OH) és az Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet (OFI) működését és ügyeit tekinti át.

A pedagógusfoglalkoztatás munkacsoport többek között a pedagógusok munkaszervezésével, munkaidejével, a kötött munkaidő és a helyettesítések kérdésével, általános foglalkoztatási kérdésekkel, a pedagógusok és intézményvezetők adminisztratív kötelezettségeivel, a pedagógusok előmeneteli rendszerével, a tanfelügyelettel és az önértékeléssel, illetve a nevelést és oktatást közvetlenül segítő munkakört betöltők létszámával kapcsolatban formál véleményt.

A fenntartói munkacsoport pedig a KLIK átalakításával, az állami fenntartó és az iskolák viszonyával, a működtetéssel, valamint az adminisztrációval foglalkozik.

Ebből is látszik, hogy minden fontos terület és kérdés napirenden van, és mélyrehatóan foglalkoznak vele a munkacsoportok.

- Az oktatásügyben talán az egyik legnehezebb kérdés, hogy aki most kezdi az iskolát, annak húsz év múlva az akkori gazdaság számára hasznos ismeretekkel kell bírnia. De vajon melyek lesznek a hasznos ismeretek húsz, harminc vagy akár ötven év múlva?

- Ez az, amit nehéz megmondani. Az oktatás egy robusztus, lassan változó rendszer, ha ma csinálunk valamit, annak valójában csak tíz vagy tizenöt év múlva látszik az eredménye. Ezért aztán elég nagy bölcsesség, előrelátás és bizonyos szempontból türelem is kell a döntéshozatal során. Nyilvánvalóan akkor tudnak majd reagálni a gyerekeink a kihívásokra, ha tudást is átadunk nekik, de emellett azt is meg kell mutatnunk nekik, hogyan kell az élet változó dolgaihoz alkalmazkodniuk – ennek a kettőnek a helyes arányát kell megtalálnunk. Fontos, hogy a matematika, a fizika, a magyar nyelv vagy a történelem alapjait mindenki elsajátítsa, hiszen ezek húsz év múlva is hasznos tudást jelentenek. Azonban arra is meg kell tanítanunk a gyerekeinket, miképpen tudnak folyamatosan újabb és újabb ismereteket elsajátítani, miként használhatnak olyan eszközöket és módszereket, amelyek alkalmassá teszik őket arra, hogy kiigazodjanak az állandóan változó világban.

